

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Olsztynie

M. Budkiewicz 2005.21
N, MK dw. Myn
URZĄD MIASTA ELKU
WPŁYNĘŁO
* 20-05-2021
35295 - 2021
DOSTAŁO SIĘ

LOL.410.014.02.2020
26366/21

Pan
Tomasz Andrukiewicz
Prezydent Miasta Elku
19-300 Elk, ul. J. Piłsudskiego 4

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/046 – „Zbieranie i oczyszczanie ścieków komunalnych”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta Elku, 19-300 Elk, ul. J. Piłsudskiego 4 (dalej: „Urząd”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Tomasz Andrukiewicz, Prezydent Miasta Elku od 6 grudnia 2010 r. (dalej: „Prezydent”).
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej. 2. Sprawowanie nadzoru nad postępowaniem ze ściekami komunalnymi. 3. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych.
Okres objęty kontrolą	Od stycznia 2018 r. do 30 września 2020 r., z wykorzystaniem dowodów powstałych przed/po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie
Kontrolerzy	1) Sebastian Helbrecht, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/112/2020 z 17 listopada 2020 r. 2) Edward Odojewski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/7/2021 z 11 stycznia 2021 r.

(akta kontroli str.1-4)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	W latach 2018-2020 (III kw.) Gmina Miasto Elk³ na ogół prawidłowo realizowała zadania z zakresu systemu gospodarki ściekowej. Dokonywała bowiem analiz, identyfikowała potrzeby w ww. zakresie, które ujmowała w gminnych planach i strategiach. Miasto, realizując przedsięwzięcia ujęte w wieloletnich planach inwestycyjnych, rozbudowywała ten system, zapewniając odpowiednią wydajność sieci kanalizacji i oczyszczalni ścieków. Zadania z zakresu eksploatacji, budowy oraz finansowania sieci powierzono spółce komunalnej, tj. Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Elku⁴, które zapewniało środki finansowe (własne i unijne) na realizację zadań i uzyskanie efektów rzeczowych w ramach KPOŚK⁵. Nadzór nad realizacją ww. zadań uwzględniono w regulaminie organizacyjnym Urzędu oraz w zakresach obowiązków pracowników. Należy jednak zaznaczyć, że nie dochowano ustawowego terminu wyznaczenia nowego obszaru i granic aglomeracji, w tym zmian rzeczywistej liczby mieszkańców. Sprawozdania z realizacji KPOŚK złożono terminowo, lecz nie wykazano w nich właściwych danych rzeczowo-finansowych o wykonanych i przebudowanych sieciach kanalizacji
--------------	--

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 (dalej: „ustawa o NIK”).

² NIK formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: „Gmina” lub „Miasto”.

⁴ Dalej: „PWik”.

⁵ Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych zatwierdzony przez Radę Ministrów 16 grudnia 2003 r.

oraz ilościach wytworzonych ścieków w aglomeracji. Nie wykonano również planu rozbudowy ww. sieci celem osiągnięcia wskaźników w zakresie rzeczywistej liczby mieszkańców korzystających z sieci i ich koncentracji na jednym jej kilometrze. Mimo to, zawarte w dyrektywie unijnej⁶ wymogi dotyczące tych wskaźników osiągnięto.

Gmina nie była w pełni przygotowana do prowadzenia spraw w zakresie gospodarki ściekowej, w tym poza granicami aglomeracji – na obszarach nieobjętych siecią kanalizacji. Mimo egzekwowania składania określonych ustawą sprawozdań oraz ewidencjonowania zbiorników bezodpływowych, nie zapewniła jednak pełnego nadzoru nad zbieraniem nieczystości ciekłych w tych zbiornikach i przydomowych oczyszczalniach ścieków, gdyż nie prowadziła skutecznej kontroli częstotliwości opróżniania tych zbiorników. W Urzędzie nierzetelnie weryfikowano sprawozdania, w tym m.in. nie dokonywano bilansowania ilości ścieków zbieranych i przekazywanych do oczyszczenia. Nie monitorowano też, wywiązywania się przez właścicieli nieruchomości z ich ustawowych obowiązków, tj. posiadania przez nich umów na opróżnianie ww. zbiorników oraz przyłączenia nieruchomości do sieci kanalizacyjnej. Należy też zaznaczyć, że Związek Międzygminny wykonywał, należące do Prezydenta, zadania w zakresie gromadzenia i weryfikacji sprawozdań przedsiębiorców wykonujących usługi asenizacyjne, bez właściwego umocowania formalnoprawnego.

Gmina podejmowała skuteczne działania celem pozyskania i zbilansowania środków finansowych niezbędnych do realizacji zaplanowanych przedsięwzięć dotyczących gospodarki ściekowej. Pomimo tego, że realizacja tych zadań nie w pełni objęła zaplanowany zakres, to pozwoliła spełnić wymagane standardy w zakresie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych. Pozyskane środki zapewniły terminową realizację zadań, które zostały prawidłowo ujęte w księgach rachunkowych Urzędu Miasta i PWiK, lecz dane w tym zakresie wykazano błędnie w sprawozdaniach z realizacji KPOŚK.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, przyczyną stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie gromadzenia i weryfikacji danych rzeczowo-finansowych dotyczących inwestycji objętych kontrolą oraz bilansowania ścieków, był m.in. brak zapewnienia funkcjonowania w pełni skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej, o której mowa w art. 68 i 69 ustawy o finansach publicznych⁷. Przyjęte w Urzędzie rozwiązania nie zapobiegły bowiem powstaniu ww. nieprawidłowości.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego i oceny częstkowe⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej

Opis stanu
faktycznego

1.1. Organizacja zadań w zakresie gospodarki ściekowej

1.1.1. Zgodnie z regulaminem organizacyjnym Urzędu⁹, w okresie objętym kontrolą nadzór nad zadaniami w zakresie gospodarki ściekowej należał do Zastępcy Prezydenta. Wykonywanie tego nadzoru powierzono pracownikom Wydziału Mienia

⁶ Dyrektywa Rady Nr 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. WE L 135 z 30 maja 1991 r.).

⁷ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869, ze zm.).

⁸ Oceny częstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, negatywna albo w formie opisowej.

⁹ Regulamin wprowadzony zarządzeniem Nr 723/2012 Prezydenta Miasta w dniu 1 sierpnia 2012 r. (ze zm.).

Komunalnego (dalej: „WMK”)¹⁰. Do zadań pracowników WMK, według imiennie przypisanych zakresów obowiązków, należało m.in.: sprawowanie nadzoru nad PWiK w zakresie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych oraz pozyskiwanie i weryfikacja danych do sprawozdań z realizacji KPOŚK, przygotowanie dokumentacji na potrzeby tworzenia aglomeracji i okresowe przeglądy jej obszarów i granic, prowadzenie ewidencji udzielonych lub cofniętych zezwoleń na działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz transportu nieczystości ciekłych, kontrolowanie spełniania przez przedsiębiorców warunków ww. zezwoleń i weryfikacja ich sprawozdań, kontrolowanie gromadzenia nieczystości ciekłych w zbiornikach oraz częstotliwości ich opróżniania, prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych/oczyszczalni przydomowych, identyfikowanie nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji i egzekwowanie od ich właścicieli obowiązku ich przyłączenia do tej sieci, a także sporządzanie sprawozdań z zakresu gospodarki ściekowej Miasta, w tym z realizacji KPOŚK.

PWiK, zgodnie z aktem założycielskim spółki¹¹, powierzono realizację zadań w zakresie zbierania i oczyszczania ścieków, utrzymanie i eksploatację infrastruktury wodno-ściekowej, zapewnienie opróżniania ww. zbiorników, nadzór inwestorski, analizę dokumentacji projektowej i jej zmian, przygotowanie przetargów, przekazywanie obiektów do użytku (odbiór, pozwolenia) oraz planowanie rozwoju gospodarki ściekowej.

(akta kontroli str. 5-73, 125-139, 292-296)

1.1.2. Warunki dotyczące gospodarki ściekowej, w tym częstotliwość i sposób pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości, ujęto w regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta¹². Zgodnie z tym regulaminem, zbiorniki bezodpływowe na nieczystości należało opróżniać nie rzadziej niż raz na kwartał, gwarantując niedopuszczenie do przelania zbiornika, a jego właściciel był zobowiązany zgłaszać potrzebę wywozu. Częstotliwość opróżniania oczyszczalni przydomowych wynikała z ich instrukcji, z dostosowaniem wydajności zbiorników do liczby mieszkańców i zapewnieniem wymaganego stopnia oczyszczenia ścieków. Według regulaminu, lokalizacja zbiornika lub oczyszczalni przydomowej powinna umożliwiać dojazd pojazdu asenizacyjnego.

Zastępca Prezydenta podał, że celem zbierania danych o realizacji KPOŚK oraz dotyczących weryfikacji i sporządzania sprawozdań, w tym w zakresie częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych, Urząd analizował informacje PWiK oraz otrzymane z Gminy Elk (telefoniczne i e-mail).

(akta kontroli str. 74-105, 204-206)

1.2. Weryfikacja aglomeracji

1.2.1. W latach 2018-2020 Miasto, jako gmina wiodąca wchodziło w skład aglomeracji Elk wyznaczonej¹³ przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2014 r., dla równoważnej liczby mieszkańców 125 731 z terenu 18 miejscowości¹⁴ Gminy Elk, co było zgodne z danymi przekazanymi na potrzeby

¹⁰ W ramach WMK zadania te realizował naczelnik i pięciu pracowników tego wydziału.

¹¹ Akt założycielski PWiK Sp. z o. o. z dnia 2 kwietnia 1992 r.

¹² Regulamin wprowadzony uchwałą Nr XXVI.288.17 Rady Miasta z dnia 31 stycznia 2017 r., zmieniony uchwałą nr XV.141.2020 Rady Miasta Elku z dnia 15 stycznia 2020 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Miasta Elku.

¹³ Uchwała Nr XXXVII/759/14 Sejmiku Woj. Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26 maja 2014 r. ws. wyznaczenia aglomeracji i likwidacji dotychczasowej aglomeracji Elk (Dz. Urz. z 6 czerwca 2014 r. poz. 2138).

¹⁴ Nowa Wieś Elcka, Rożyńsk, Guzki, Lepaki Wielkie, Lepaki Małe, Bienie, Moldzie, Judziki, Bartosze, Buniaki, Sajzy, Piaski, Straduny, Malinówka, Oracze, Wityny, Mrozy Wielkie oraz Regielnica.

V AKPOŚK¹⁵. Zgodnie z art. 565 ust. 2 ustawy – Prawo wodne¹⁶, z końcem 2020 r. uchwała o wyznaczeniu ww. aglomeracji przestała obowiązywać, a wobec potrzeby wyznaczenia nowej, Rada Miasta w uchwale z 6 sierpnia 2020 r., na podstawie art. 87 ust.2 uPw, wyraziła wolę zawarcia porozumienia między Miastem a Gminą Elk w sprawie współdziałania celem wyznaczenia nowego obszaru i granic aglomeracji¹⁷. Zgodnie z zawartym 2 listopada 2020 r. porozumieniem¹⁸, Urząd zlecił¹⁹ 20 grudnia 2020 r. podmiotowi zewnętrznemu opracowanie (w terminie 90 dni) dokumentacji, jako podstawy do wyznaczenia aglomeracji. Zgodnie z ankietą VI AKPOŚK/2021, Urząd przekazał temu podmiotowi niezbędne informacje o aglomeracji, w tym dotyczące m.in. inwestycji wodno-ściekowych, RLM²⁰, ilości i jakości ścieków oczyszczonych określonych w pozwoleniu wodnoprawnym dla oczyszczalni, a także dokumentacji geodezyjnej i stref ochrony przyrody. Działania te podjęto jednak ze znacznym opóźnieniem, co powodowało niemożliwość terminowego wyznaczenia nowej aglomeracji. Uchwałę o jej wyznaczeniu²¹, po otrzymaniu dokumentacji opracowanej przez ww. podmiot (10 marca 2021 r.), Rada Miasta podjęła w toku kontroli NIK, tj. 24 marca 2021 r., po uprzednim uzyskaniu pozytywnych uzgodnień PGW Wody Polskie²² (5 marca 2021 r.) i RDOŚ²³ (3 marca 2021 r.), wg których aglomeracja spełnia warunki zgodności z dyrektywą unijną i nie zagraża obszarom chronionym. Zgodnie z tą uchwałą, obszar aglomeracji powiększył się o dwie miejscowości Gminy Elk (Konieczki, Siedliska), a wskaźnik RLM obniżył się do 121 308, w tym 63 985 mieszkańców stałych, 1 524 osób przebywających czasowo i 55 799 dotyczących przemysłu. Na terenie aglomeracji funkcjonowało 184,8 km sieci kanalizacji sanitarnej (99,1% skanalizowania), w tym 136,8 km sieci grawitacyjnej i 48 km tłocznej, przy czym rozbudowę sieci zaplanowano na terenie Gminy Elk (0,3 km). Dane w uchwale były zgodne z ankietą VI AKPOŚK.

Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że działania w sprawie wyznaczenia aglomeracji rozpoczęto w lipcu 2020 r., co nie rodziło obaw o niedochowanie terminu, a opóźnienie wynikało z wydłużającego się przekazywania danych przez Gminę Elk i uzgadniania z nią treści porozumienia.

(akta kontroli str. 106-124, 204-206, 217-218, 242, 254-291, 312-317, 394-408, 715-717, 722-736, 738-745)

1.2.2. W latach 2018-2021 (do 25 marca) Gmina nie przeprowadziła przeglądu obszaru/granic aglomeracji, o którym mowa w art. 92 uPw, z uwzględnieniem zmian w równoważnej liczbie mieszkańców (RLM). W związku z tym, że dotychczasowa aglomeracja była wyznaczona w trybie art. 87 uPw, nie powstał jeszcze obowiązek przeprowadzania ww. przeglądu co dwa lata.

Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że analiz RLM aglomeracji dokonywano corocznie przy sporządzaniu rocznych sprawozdań z realizacji KPOŚK. W związku z tym, że wahania RLM w latach objętych kontrolą były niewielkie²⁴, więc nie było podstawy do zmiany uchwały dotyczącej wyznaczenia aglomeracji. Podał też, że ze względu

¹⁵ Piąta aktualizacja KPOŚK, zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 31 lipca 2017 r., zawierała m.in. wskaźnik zbierania siecią na poziomie 95%, RLM aglomeracji – 125 731, planowaną długość sieci kanalizacyjnej – 3,3 km oraz długość sieci planowaną do modernizacji – 21,1 km.

¹⁶ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2020 r. poz. 310, ze zm.) – dalej: „uPw”.

¹⁷ Uchwała Nr XX.195.2020 Rady Miasta z 6 sierpnia 2020 r.

¹⁸ Porozumienie międzygminne z 2 listopada 2020 r. (Dz. Urz. Woj. W-M z 16 listopada 2020 r. poz. 4611).

¹⁹ Umowa z dnia 11 grudnia 2020 r. z firmą REFUNDA Sp. z oo. z/s we Wrocławiu.

²⁰ Rzeczywista równoważna liczba mieszkańców obliczona na podstawie sumy liczby mieszkańców aglomeracji oraz wartości RLM pochodzącej od osób czasowo przebywających i przemysłu na jej terenie.

²¹ Uchwała Nr XXVIII.278.2021 Rady Miasta z 24 marca 2021 r.

²² Postanowienie Dyrektora Zarządu Zlewni w Augustowie z dnia 5 marca 2021 r.

²³ Postanowienie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 3 marca 2021 r.

²⁴ W 2018 r. – 64 371 RLM, 2019 r. – 64 473, w 2020 r. – 64 230 (dane nie obejmują przemysłu).

na wymogi uPw, poinformował Radę Miasta o obowiązku wyznaczenia nowej aglomeracji do końca 2020 r., przesyłając projekt uchwały o wyrażeniu woli w tej sprawie.

Według danych zawartych w uchwale o wyznaczeniu nowej aglomeracji, Miasto nie planowało budowy nowej sieci kanalizacyjnej, gdyż wymagany wskaźnik koncentracji (120 osób na jeden km sieci) został już osiągnięty. W przypadku Gminy Elk, dla osiągnięcia tego wskaźnika zaplanowano budowę 0,3 km nowej sieci.

(akta kontroli str. 199-206, 297-299, 394-397, 722-724)

1.3. Planowanie zadań w zakresie gospodarki ściekowej na terenie aglomeracji i obszarach poza aglomeracją

1.3.1. W ankiecie dla V AKPOŚK Miasto określiło wydatki na: rozwój sieci wodociągowo – kanalizacyjnej w kwocie 6 200 tys. zł w 2018 r., 5 700 tys. zł w 2019 r. i 4 830 tys. zł w 2020 r.; przebudowę technologii oczyszczalni ścieków – odpowiednio: 500 tys. zł, 3 000 tys. zł i 5 500 tys. zł oraz zagospodarowanie osadów ściekowych, w tym przepompownie ścieków i zlewnię ścieków dowożonych – 1 180 tys. zł, 20 tys. zł i 20 tys. zł. Ogółem (w ramach planu PWiK) zaplanowano odpowiednio: – 7 880 tys. zł, 8 720 tys. zł i 10 350 tys. zł. Finansowanie tych zadań przewidziano ze środków własnych PWiK (43%) i dotacji unijnych (57%), z terminem zakończenia w 2021 r. Zadania te zakładały uzyskanie wymaganego wskaźnika koncentracji²⁵, były zgodne z zakresem przekazanym na potrzeby V AKPOŚK i spełniały warunki dyrektywy UE 91/271/EWG, w tym o wydajności oczyszczalni (ładunek generowanych ścieków)²⁶, jakości oczyszczonych ścieków według wymogów uPw²⁷ i wyposażenia aglomeracji w systemy ściekowe (gwarancja ok. 100% usługi)²⁸. Zadania te były spójne z celami strategii gminnych, określających wskaźniki rozwoju gospodarki wodno-ściekowej do 2025 r.²⁹ oraz wieloletnią prognozą finansową do 2034 r.

(akta kontroli str. 140-162, 297-299, 347-348)

1.3.2. W V AKPOŚK określono dla aglomeracji wskaźnik zbierania siecią (% RLM korzystających z sieci) na poziomie 95,53%. Według Zastępcy Prezydenta, poziom ten wynikał z błędnie określonej liczby mieszkańców korzystających ze zbiorników bezodpływowych, wyliczonej w oparciu o ładunek ścieków dowiezionych taborem spoza aglomeracji. Planowany w V AKPOŚK przyrost RLM po realizacji inwestycji wynosił 400 osób. Do 31 grudnia 2021 r. zaplanowano wykonanie 3,3 km sieci kanalizacyjnej i zmodernizowanie 21,1 km sieci do końca 2020 r. oraz uzyskanie wskaźnika RLM powyżej 98%, według dyrektywy UE. Wskaźnik ten odpowiadał danym o liczbie stałych mieszkańców i osób czasowo przebywających na terenie objętym planowanymi inwestycjami oraz prognozom demograficznym. Zakres tych inwestycji był zgodny z wieloletnim planem rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych na lata 2015-2020³⁰/2018-2021³¹ oraz odpowiadał obszarowi i granicom aglomeracji.

(akta kontroli str. 140-162, 297-311, 344-346)

²⁵ 120 stałych mieszkańców lub osób czasowo przebywających w aglomeracji na 1 km nowo wybudowanej sieci.

²⁶ Względem wydajności oczyszczalni – 152 tys. RLM, wyniosła ona 151,1 tys. w 2019 r. i 130,9 tys. w 2020 r.

²⁷ Zapewniono zwiększone usuwanie biogenów, a wskaźniki zanieczyszczeń spełniają warunki ich redukcji.

²⁸ Wyposażenie w systemy zbierania ścieków gwarantuje 98% poziom usługi w aglomeracji o RLM > 100 tys.

²⁹ Strategia Rozwoju Ośrodka Subregionalnego z 2018 r. (RLM – 99,1%); Zintegrowana Strategia Rozwoju z 2015 r. (20,7 mln zł do 2025 r.); Program Ochrony Środowiska z 2018 r. – „0” wskaźnik ścieków nieoczyszczonych.

³⁰ Uchwała Nr V.58.15 Rady Miasta z 31 marca 2015 r.

³¹ Uchwała Nr XLI.419.18 Rady Miasta z 27 lutego 2018 r.

1.3.3. Miasto posiadało regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków, który do października 2018 r. obowiązywał w wersji z 2005 r.³². W czerwcu 2018 r. uchwalono projekt nowego regulaminu³³, który został negatywnie zaopiniowany przez właściwy organ regulacyjny³⁴. W ocenie tego organu projekt uchwały był niezgodny z ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków³⁵, w zakresie minimalnego poziomu usług (art. 19 ust. 5 pkt 1), obciążania odbiorców usług niektórymi kosztami (art. 7) i przyłączania tych odbiorców do sieci (art. 15 ust. 4). W dniu 16 października 2018 r. Rada Miasta uchwaliła regulamin uwzględniający usunięcie tych niezgodności³⁶, z mocą obowiązującą do 29 czerwca 2020 r. Kolejny regulamin uchwalono 30 czerwca 2020 r. Jego projekt, przyjęty 17 kwietnia 2020 r., w ocenie organu regulacyjnego³⁷ też zawierał zapisy niezgodne z uzzw, lecz został skorygowany³⁸. Powyższe regulaminy były zgodne z wymogami art. 19 ust. 5 uzzw, tj. określały warunki przyłączania nieruchomości do sieci, w tym miejsce i sposób, maksymalne ilości dostarczanej wody oraz odprowadzanych ścieków, ich jakość oraz warunki dostępu do usług wodociągowo-kanalizacyjnych, z uwzględnieniem wieloletnich planów ich rozwoju i modernizacji, rodzaju zabudowy i uzgodnionej dokumentacji technicznej przyłączy.

(akta kontroli str. 163-198)

1.3.4. W ankiecie VI AKPOŚK, złożonej według ustalonego wzoru i w wymaganym terminie 31 października 2019 r. (skorygowanej 27 listopada 2019 r.), przyjęto RLM aglomeracji o wartości 125 731 i RLM korzystających z sieci – 123 029, co dało współczynnik zbierania siecią o wartości 97,85 %. W VI aktualizacji nie zaplanowano budowy nowych sieci i przebudowy sieci istniejących, a do końca 2021 r. powinna zakończyć się budowa pozostałego odcinka sieci (0,9 km) według perspektywy V AKPOŚK, a następnie 0,3 km nowej sieci w Gminie Elk – wg nowej uchwały aglomeracyjnej. Maksymalną przepustowość oczyszczalni założono na poziomie 15,6 tys. m³/dobę, suchą masę osadów – 931,5 Mg/rok, według wymogów pozwolenia wodnoprawnego i rozporządzenia ws. substancji szczególnie szkodliwych³⁹.

Według Zastępcy Prezydenta nadzorującego gospodarkę wodno-ściekową – wobec spełnienia przez Gminę i aglomerację kryteriów dyrektywy unijnej w wyniku realizacji planowanych zadań ujętych w V AKPOŚK, w projekcie VI AKPOŚK⁴⁰ nie planowano nowych inwestycji, gdyż wykonane dotąd zadania pozwalały spełniać warunki ww. dyrektywy. Wobec tego, nie wyliczano nowego wskaźnika koncentracji.

(akta kontroli str. 204-205, 297-299, 312-317, 398-408)

1.4. Monitorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej na terenie aglomeracji (KPOŚK)

1.4.1. Urząd monitorował realizację planowanych zadań w ramach V AKPOŚK, w tym wskaźnik zbierania siecią oraz przyrost liczby mieszkańców podłączonych do tej sieci, analizując dane do sprawozdań z realizacji KPOŚK, tj. poprzez wgląd do

³² Uchwała Nr XL/353/05 Rady Miasta z 20 grudnia 2005 r.

³³ Uchwała Nr XL.VII.460.18 Rady Miasta z 26 czerwca 2018 r.

³⁴ Postanowienie z 19 września 2018 r. Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Białymstoku.

³⁵ Ustawa z 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2019 r. poz. 1437, ze zm.) – dalej: „uzzw”.

³⁶ Uchwała Nr LI.493.18 Rady Miasta z 16 października 2018 r.

³⁷ Postanowienie z dnia 25 maja 2020 r. Dyrektora RZGW w Białymstoku.

³⁸ Uchwała Nr XIX.185.2020 Rady Miasta z 30 czerwca 2020 r.

³⁹ Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. ws. substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełniać przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub urządzeń wodnych (Dz. U. poz. 1311).

⁴⁰ Projekt VI AKPOŚK z 20 sierpnia 2020 r., zamieszczony na stronie BIP Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

dokumentacji PWiK i rozmowy z jego pracownikami. Ze sprawozdań zaś wynikało, że RLM korzystających z sieci wyniosło 99,1% w 2018 r. i 99% w 2019 r. W okresie objętym kontrolą wybudowano 1,3 km sieci kanalizacyjnej (Gmina Elk⁴¹), co pozwalało zachować poziom wskaźnika koncentracji powyżej 120 osób na 1 km wybudowanej sieci kanalizacyjnej, tj. 392 os./km, mimo nieosiągnięcia przyrostu 400 osób zakładanego w V AKPOŚK, z powodu odstąpienia od budowy 3,3 km sieci na osiedlu „Konieczki”. Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że przyrost RLM potwierdza liczba oddanych do użytkowania mieszkań – 242 w 2018 r. i 414 w 2019 r. Podał, że Urząd posiadał bieżące dane o realizacji zadań w aglomeracji, które do sprawozdań pozyskiwał także z Gminy Elk i PWiK oraz zweryfikował je jako wiarygodne.

(akta kontroli str. 213-236, 240-253, 297-298, 303, 340, 409-411, 431-440, 480)

1.4.2. W okresie objętym kontrolą na terenie aglomeracji zrealizowano dwa zadania dotyczące gospodarki ściekowej w ramach V AKPOŚK, pn.: 1) „Poprawa gospodarki wodno-ściekowej aglomeracji Elk II” (PWiK) oraz 2) „Budowa sieci wodociągowo-kanalizacyjnej” (Gmina Elk), z udziałem środków własnych i UE (POLiŚ⁴²). W ramach pierwszego przebudowano 17,8 km kanalizacji (wydatkowano 19 836,8 tys. zł) i oczyszczalnię ścieków (13 740,2 tys. zł) oraz wybudowano zlewnię ścieków dowożonych (1 688,3 tys. zł), a w ramach drugiego wybudowano 1,3 km sieci kanalizacji (315,7 tys. zł). Oba projekty zrealizowano w całości oraz bez opóźnień.

(akta kontroli str. 340, 213-236, 240-253, 409-412, 416-419, 480-487)

1.4.3. Zgodnie z wymogami art. 89 ust. 1 uPw, Urząd przekazał PGW Wody Polskie sprawozdania z realizacji KPOŚK w latach 2018, 2019 i 2020 – odpowiednio: 30 stycznia 2019 r., 26 lutego 2020 r. i 26 lutego 2021 r. W sprawozdaniu za 2018 r. nie ujęto docelowej przepustowości oczyszczalni, zawyżono nakłady na modernizację sieci kanalizacji w roku sprawozdawczym (koszt jednostkowy) oraz podano błędne dane o jej długości. Po korekcie sprawozdania (na wezwanie z 19 lutego 2019 r.), ponownie przekazano je w terminie 14 dni (1 marca 2019 r.). Według wyjaśnień Naczelnika WMK, na wezwanie telefoniczne dokonano też korekty sprawozdania za 2019 r. (30 marca 2020 r.), uzupełniając m.in. dane dotyczące RLM aglomeracji⁴³ i wyjaśnienia ws. spadku stężenia BZT5. Wszystkie sprawozdania złożono według wymaganego wzoru, podając w nich dane o sieci kanalizacji, oczyszczalni ścieków i finansowaniu gospodarki ściekowej.

Analiza danych o stanie realizacji V AKPOŚK wykazała, że spośród zaplanowanych do wykonania sieci kanalizacyjnych o długości 3,3 km, Miasto (PWiK) wykonało 1,1 km tych sieci w 2017 r., a Gmina Elk – 1,3 km w 2020 r., tj. razem 2,4 km w całej aglomeracji. W sprawozdaniach z realizacji KPOŚK za lata 2017-2020 wykazano 1,1 km, 1,6 km, 0,2 km i 1,2 km – ogółem więcej o 1,7 km niż wykonano. Urząd nie posiadał danych w zakresie liczby nieruchomości/mieszkańców przyłączonych do sieci kanalizacyjnej oraz danych dotyczących ilości ścieków spoza aglomeracji w badanym okresie, gdyż PWiK nie prowadził takich ewidencji. W sprawozdaniach tych wykazano też błędne dane dotyczące ilości ścieków powstających w aglomeracji, tj. zamiast ogółem 3 093,7 tys. m³ w 2018 r., 2 899,3 tys. m³ w 2019 r. i 2 176,4 tys. m³ w 2020 r. (III kw.), wykazano odpowiednio: 3 265 tys. m³, 3 085,1 tys. m³ i 2 677,8 tys. m³, tj. więcej o 171,3 tys. m³, 185,8 tys. m³ i 501,4 tys. m³. W związku z błędami w sprawozdaniach za lata 2018-2019 (1,6 i 0,2 km sieci niewykonanych) oraz niezaplanowaniem dalszej rozbudowy sieci, Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że przyczyną tego była zmiana planów

⁴¹ Gmina wiejska Elk – dalej Gmina Elk.

⁴² Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 – umowa o dofinansowanie z 26 września 2016 r. pomiędzy PWiK i Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

⁴³ RLM korzystających z sieci wynosiła 123 549 na koniec 2018 r., 121 204 – 2019 r. i 122 916 – 2020 r.

inwestycyjnych, natomiast wykazane dane (wg instrukcji do ankiety) stanowiły odcinki sieci wykonane w ramach przebudowy dróg gminnych, a pozostałych nie ujęto, ponieważ budowa nowych mieszkań nie doszła do skutku. Podał, że niewykonanie planu nie miało negatywnego wpływu na poziom wskaźnika koncentracji – 392 os./km sieci w 2020 r. Wykazanie w sprawozdaniach większej ilości ścieków niż wytworzone na terenie aglomeracji, wynikało z błędnych i niepełnych informacji z PWiK, który nie wydzieliał w swoich danych ilości ścieków spoza aglomeracji, a Urząd uznawał je w całości za wytworzone na jej terenie.

(akta kontroli str. 207-253, 318, 414-419, 425, 446, 457-459, 479, 480-495, 521-522, 528-534, 561-568, 581-588, 608-614, 645-652, 668-676)

1.4.4. Poza realizacją zadań w ramach KPOŚK, w okresie objętym kontrolą Miasto wykonało 2,335 km sieci kanalizacji sanitarnej w ramach innych inwestycji, które także obejmowały elementy gospodarki ściekowej, w tym następujące odcinki:

- 1,374 km w ramach przebudowy czterech ulic gminnych, w okresie od 13 października 2018 r. do 12 listopada 2019 r., wydatkując 1 028,7 tys. zł;
- 0,435 km w ramach zagospodarowania terenu plaży miejskiej, w okresie od 30 maja do 24 sierpnia 2018 r. (151,9 tys. zł);
- 0,156 km w ramach przebudowy dwóch ulic gminnych na rzecz dostępności transportowej subregionu, w okresie od 28 listopada 2016 r. do 20 września 2017 r., o wartości 175,2 tys. zł (urządzenia te przyjęto do ewidencji środków trwałych 14 i 22 maja 2018 r.);
- 0,37 km w ramach rewitalizacji terenu kolei wąskotorowej, w okresie od 30 czerwca 2017 r. do 20 września 2018 r. (257,1 tys. zł).

(akta kontroli str. 488-489, 496, 534, 569)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności Urzędu w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Z opóźnieniem podjęto działania celem wyznaczenia nowego obszaru i granic aglomeracji, względem terminu z art. 565 ust. 2 uPw, wskutek czego ważność obowiązywania dotychczasowej uchwały ws. aglomeracji wygasła z końcem 2020 r. (opisano w punkcie 1.2.1. wystąpienia pokontrolnego).
2. W sprawozdaniach z realizacji KPOŚK w latach 2018, 2019 i 2020 wykazano dane rzeczowo-finansowe o wykonanej i zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej oraz dotyczące ilości wytworzonych ścieków niezgodnie ze stanem faktycznym (pkt 1.4.3. wystąpienia).

OCENA CZĄSTKOWA

Urząd podejmował prawidłowe działania celem realizacji zadań Gminy w zakresie rozwoju gospodarki ściekowej, w tym w ramach KPOŚK. Obowiązki związane z ich realizacją przyporządkowano właściwym jednostkom i komórkom organizacyjnym oraz pracownikom. Zaplanowano również niezbędne inwestycje celem prawidłowego funkcjonowania gospodarki ściekowej w aglomeracji, które jednak nie w pełni zrealizowano, monitorowano i weryfikowano prawidłowość tej gospodarki na obszarze aglomeracji. Terminowo wywiązywano się z obowiązku składania sprawozdań z realizacji KPOŚK, przy czym ujęto w nich błędne dane rzeczowo-finansowe o wybudowanych i zmodernizowanych sieciach oraz o ilości wytworzonych w aglomeracji ścieków. Ponadto, podejmowane przez Miasto Etk działania nie doprowadziły do podjęcia nowej uchwały o wyznaczeniu aglomeracji w terminie określonym w uPw.

2. Sprawowanie nadzoru nad postępowaniem ze ściekami komunalnymi na obszarze Gminy

Opis stanu
faktycznego

2.1. Sprawowanie nadzoru nad postępowaniem ze ściekami komunalnymi na obszarze Gminy

2.1.1. Na podstawie danych meldunkowych i ewidencji nieruchomości w zakresie przyłączenia do sieci kanalizacji oraz wyposażenia w zbiorniki bezodpływowe ustalono, że ogółem teren Gminy zamieszkiwało 59 262 osób w 2018 r., 59 179 w 2019 r. i 58 880 w 2020 r. (III kw.), z których odpowiednio: 58 671, 58 586 i 58 285 osób (po 99%) korzystało z sieci kanalizacyjnej, a pozostała część (1%) zbierała nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych – 591, 593 i 589 osób (52 poza aglomeracją) i oczyszcziała ścieki w oczyszczalniach przydomowych – sześć osób w 2020 r. (poza aglomeracją). Według danych Urzędu, odebrano⁴⁴ 3 093,7 tys. m³ ścieków w 2018 r., 2 899,3 tys. m³ w 2019 r. i 2 176,4 tys. m³ w 2020 r. (III kw.), z tego odpowiednio: 2 792,7 tys. m³, 2 731 tys. m³ i 1 985,5 tys. m³ siecią. Zgodnie z kwartalnymi sprawozdaniami przedsiębiorców, ze zbiorników bezodpływowych odebrano odpowiednio: 6,7 tys. m³, 6,1 tys. m³ i 4,5 tys. m³ nieczystości ciekłych. Ponadto, 0,3 tys. m³ w 2020 r. pochodziło z oczyszczalni przydomowych spoza aglomeracji (dane PWiK).

NIK zauważa, uwzględniając ww. ilości odbieranych nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych oraz szacowaną ilość ścieków wytwarzanych przez ok. 600 osób korzystających z tych zbiorników, wynoszącą ok. 14 tys. m³⁴⁵, że ponad 50% nieczystości ciekłych zbieranych w zbiornikach bezodpływowych nie było odbieranych do oczyszczenia. Stwarzało to wysokie ryzyko zanieczyszczenia wód lub powierzchni ziemi przez niekontrolowane pozbywanie się tych nieczystości.

Odnosnie osób pozostających poza aglomeracją, Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że dotyczyło to 17 nieruchomości zlokalizowanych w strefie zabudowy rozproszonej (58 mieszkańców), które nie spełniały wskaźnika koncentracji dla budowy sieci.

(akta kontroli str. 206, 318, 394-396, 719-721)

2.1.2. Stosownie do art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁴⁶, w kontrolowanym okresie Urząd prowadził ewidencję bezodpływowych zbiorników, celem kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej. Przeprowadzone oględziny tej ewidencji wykazały, że zawierała ona dane adresowe nieruchomości, umożliwiając lokalizację i określenie ich położenia w granicach aglomeracji oraz identyfikację właścicieli. W ewidencji brakowało danych o objętości zbiorników (w tym powyżej 10 m³), częstotliwości ich opróżniania, ilości powstających nieczystości na jednostkę czasu oraz adnotacji o weryfikacji aktualności umów na opróżnianie zbiorników. Z ewidencji wynikało, że ich liczba na terenie Gminy wynosiła 270 na koniec 2018 r., 303 – 2019 r. i 235 – 2020 r. (III kw.). Sprawdzenia aktualności tych danych dokonano w oparciu wybraną nieskanalizowaną ulicę⁴⁷, przy której stwierdzono siedem zbiorników/nieruchomości, z czego dwa nie były ujęte w ww. ewidencji. Jej stan nie zapewniał skutecznej kontroli częstotliwości opróżnienia zbiorników i posiadania przez ich właścicieli umów z przedsiębiorcami na te usługi. Zgodnie bowiem

⁴⁴ Brak rozbicia ilości ścieków na ścieki z aglomeracji i spoza, gdyż oczyszczalnia nie prowadzi takiej ewidencji.

⁴⁵ Po uwzględnieniu danych GUS nt. ilości wody zużywanej w Mieście na 2019 r. 29,5 m³/mieszkańca oraz zmniejszeniu ilości wody o 20% (tereny miejsko-wiejskie) na tzw. zużycie wody.

⁴⁶ Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1439) – dalej: „ucpg”.

⁴⁷ W trybie doboru losowego wybrano ul. Łukasiewicza w Elku, badając jej odcinek o długości ok. 0,5 km.

z art. 3 ust. 3 pkt 1 ucp, prowadzenie ewidencji tych zbiorników ma zapewniać kontrolę częstotliwości ich opróżniania oraz opracowanie planu rozwoju sieci kanalizacyjnej. W związku z potrzebą tej kontroli, zakres i szczegółowość ewidencji powinna umożliwiać określenie faktycznego sposobu i częstotliwości opróżniania zbiorników oraz zgodności ze stanem faktycznym, m.in. lokalizacji nieruchomości i identyfikacji ich właścicieli.

Z analizy⁴⁸ PWiK wynikało, że liczba zbiorników ujętych w ewidencji nie odpowiadała danym faktycznym, gdyż spośród 270, 303 i 235 nieruchomości ujętych w latach 2018, 2019 i 2020, odpowiednio: 25, 38 i trzy zostały już przyłączone do sieci kanalizacyjnej przed tym okresem. Uwzględniając te dane, w ewidencji zbiorników powinno być ujętych 245, 265 i 232 nieruchomości. Urząd nie podejmował działań celem ich identyfikacji, pomimo ciążącego na ich właścicielach obowiązku z art. 5 ust. 1 pkt 2 ucp, tj. przyłączenia zbiorników do istniejącej sieci kanalizacyjnej. Analiza możliwości technicznych ich przyłączenia wykazała, że miało ją 114 ujętych w ewidencji 2018 r., 113 z 2019 r. oraz 115 z 2020 r. Zgodnie z art. 5 ust. 6 i 7 ucp, Prezydent powinien sprawować nadzór nad realizacją tego obowiązku, a w razie stwierdzenia braku przyłączenia, wydać decyzję nakazującą jego wykonanie.

Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że z uwagi na zmiany kadrowe oraz brak informacji z PWiK, z ewidencji zbiorników bezodpływowych nie wykreślano nieruchomości, które zostały przyłączone do kanalizacji. Od lutego 2020 r. specjalnie zatrudniono w Urzędzie pracownika, który prowadzi czynności zmierzające do zaktualizowania tej ewidencji, ale ze względu na pandemię COVID-19 kontrole nieruchomości w tym zakresie wstrzymano. Kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników dokonuje Straż Miejska, sprawdzając przestrzeganie przez mieszkańców obowiązków wynikających z regulaminu o utrzymaniu czystości i porządku w zakresie odpadów komunalnych, lecz ze względu na pandemię prowadzono tylko kontrole doraźne, które wynikały ze zgłoszeń mieszkańców, a obecnie także wobec wytypowanych nieruchomości. Brak identyfikacji nieruchomości podlegających przyłączeniu do sieci wynikał z braku informacji w tym zakresie, braków kadrowych oraz sytuacji epidemicznej.

Zgodnie z art. 3 ust. 3 pkt 2 ucp, w Urzędzie prowadzono również ewidencję oczyszczalni przydomowych, celem kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się osadów ściekowych i opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej. Ewidencja ta, poza danymi adresowymi, nie zawierała danych o terminach zgłoszenia/rozpoczęcia eksploatacji tych oczyszczalni (wymóg art. 152 ust. 1-2 ustawy – Prawo ochrony środowiska⁴⁹) i adnotacji o ich objętości, w tym ponad 10 m³. W ewidencji ujęto dwie oczyszczalnie w 2020 r., zaś w latach 2018-2019 żadnej.

Z informacji uzyskanej od Starosty wynika, że na terenie powiatu ełckiego nie było przypadków zgłoszenia budowy oczyszczalni przydomowych lub zbiorników bezodpływowych o objętości ponad 10 m³. Zastępca Prezydenta wyjaśnił natomiast, że braki ww. danych w obu ewidencjach wynikały z nieokreślenia tych obowiązków w ucp, a potrzebne dane identyfikowano poprzez kontrole sanitarno-porządkowe Straży Miejskiej, a planowane są też kontrole kompleksowe. W sprawie braku dat rozpoczęcia eksploatacji oczyszczalni przydomowych podał, że ww. przepisy Poś nie dotyczą ścieków, stąd brak w ewidencji ww. danych.

(akta kontroli str. 297-298, 319-339, 349, 394-397, 423-424, 457-478)

2.1.3. Dane o liczbie zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków były też ujmowane w rocznych sprawozdaniach statystycznych Gminy

⁴⁸ Dla potrzeb kontroli NIK, analiza została przeprowadzona przez PWiK w styczniu 2021 r., w zakresie ilości wody sprzedanej dla nieruchomości oraz możliwości ich przyłączenia i faktycznych podłączeń do kanalizacji.

⁴⁹ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r. poz. 1219) – dalej: „Poś”.

(SG-01), które przekazywano do Głównego Urzędu Statystycznego (dalej: „GUS”). W sprawozdaniach tych za lata 2018-2019 wykazano odpowiednio: 166 i 164 zbiorniki – o 104 i 139 mniej niż wynikało to z prowadzonych ewidencji. Biorąc pod uwagę, że w ewidencji zbiorników ujęto 25 i 38 nieruchomości przyłączonych w powyższych latach do kanalizacji, w sprawozdaniach do GUS nie wykazano co najmniej 79 i 101 zbiorników. Zastępca Prezydenta wyjaśnił różnice tym, że do GUS podano jedynie nieruchomości możliwe do podłączenia, pomijając pozostałe, w tym należące do podmiotów gospodarczych.

(akta kontroli str. 318, 341-343, 416-418, 466-478)

2.1.4. Zgodnie z ewidencją zbiorników bezodpływowych, umowy na ich opróżnianie, zawarte z przedsiębiorcami, posiadało 17 właścicieli nieruchomości w 2018 r. (6,9% spośród 245 nieruchomości ujętych w ewidencji), 23 w 2019 r. (8,7% spośród 265) i 16 w 2020 r. (6,9% spośród 232). Pomimo braku umów, w wyniku działań Miasta przedsiębiorcy świadczyli usługi asenizacyjne także na rzecz pozostałych właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki, co dotyczyło odpowiednio 228, 242 i 216 właścicieli. Brak umów naruszał jednak art. 6 ust. 1 pkt 1 ucpg, według którego korzystanie z usług wywozu nieczystości należało udokumentować w formie umowy, a Rada Miasta nie określiła innych sposobów dokumentowania. Zastosowanie w tej sytuacji miał również przepis art. 5 ust. 1 pkt 3b ucpg.

Według Zastępcy Prezydenta, brak ww. umów był jedynie uchybieniem formalnym i nie rodził potrzeby organizowania odbioru nieczystości przez Gminę, a ponadto żadna z przeprowadzonych kontroli nie wykazała odprowadzania nieczystości do gruntu, co mogłoby stanowić podstawę do wszczęcia takiej procedury.

Należy jednak zauważyć, że obowiązek zawarcia i okazania umowy na usługi usuwania nieczystości ciekłych wynikał wprost z ucpg, a zgodnie z art. 6 ust. 5a tej ustawy Prezydent posiadał w tym zakresie uprawnienia kontrolne.

W latach 2018-2019 nieczystości ciekłe ze zbiorników do stacji zlewnych odbierało siedmiu przedsiębiorców, zaś w 2020 r. (III kw.) – ośmiu, którzy zgodnie z art. 7 ust. 6b ucpg, posiadali zezwolenia na prowadzenie działalności wydane przez Miasto oraz byli ujęci w stosownej ewidencji. Zgodnie z art. 9o ust. 2 ucpg, składali oni kwartalne sprawozdania ze swojej działalności Związkowi Międzygminnemu⁵⁰, który realizował na rzecz Miasta zadania w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. Jednak zgodnie ze statutem Związku (§ 7 ust. 1 pkt 9) prowadzona przez niego sprawozdawczość obejmowała gospodarowanie odpadami, a nie ściekami. Urząd nie udokumentował przekazania Związkowi zadań w zakresie gromadzenia oraz weryfikacji kwartalnych sprawozdań z opróżniania zbiorników bezodpływowych, ani podstaw zaliczenia nieczystości ciekłych do odpadów komunalnych. Zgodnie z § 7 ust. 2 ww. statutu, przyjęcie przez Związek innych zadań publicznych mogło nastąpić tylko w drodze uchwały jego Zgromadzenia, na zgodny wniosek członków Związku oraz uchwały o takiej samej treści podjętej przez radę każdej z gmin.

Sekretarz Związku wyjaśnił, że odbieranie i weryfikacja kwartalnych sprawozdań przedsiębiorców odbywała się na podstawie § 7 ust. 1 pkt 9 statutu⁵¹ oraz wzoru sprawozdania dotyczącego odpadów (pkt IX), który do 2015 r. wymagał podawania rodzaju i ilości nieczystości ciekłych odebranych z obszaru danej gminy. Nadmieniał, że weryfikacja sprawozdań polegała na kontroli terminu ich złożenia i sprawdzeniu

⁵⁰ Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna”, powołany w 2004 r. przez pięć gmin pow. elckiego, w tym Miasto Elk, poszerzony w 2005 r. o cztery gminy pow. oleckiego, dwie goldapskiego i jedną piskiego (Statut j.t. – Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2004 r. Nr 8 poz. 173, ze zm.).

⁵¹ Związek wykonuje zadania publiczne m.in. poprzez roczną sprawozdawczość z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi.

bilansowania się ilości nieczystości odebranych i przekazanych do stacji zlewnych, po czym kopie tych sprawozdań były przekazywane do poszczególnych gmin.

Przedsiębiorcy złożyli ogółem 78 sprawozdań, w tym po 28 za lata 2018-2019 i 22 za 2020 r. (III kw.), co odpowiadało liczbie sprawozdań wymaganych za ten okres, przy czym jeden przedsiębiorca miał obowiązek złożyć sprawozdanie tylko za III kw. 2020 r. Badanie ww. sprawozdań wykazało, że:

- wszystkie złożono w wymaganym terminie, zawierały one dane według art. 9o ust. 3 i 4 ucpg, zweryfikowano ich prawidłowość i terminowość (ślady rewizyjne) oraz były kompletne i poprawne;
- wykazane ilości odebranych ścieków na terenie aglomeracji, w tym 6 743 m³ w 2018 r., 6 111 m³ w 2019 r. i 4518 m³ w 2020 r. (III kw.), różniły się od danych⁵² z PWiK co do ilości ścieków odebranych taborem asenizacyjnym (oszacowano w oparciu o ilości sprzedanej wody), które wyniosły po 14 tys. m³ w latach 2018-2019 i 11,2 tys. m³ w 2020 r. (III kw.), tj. większych o 7,3 tys. m³, 7,9 tys. m³ i 6,7 tys. m³⁵³; Urząd nie mógł podać przyczyn rozbieżności ww. danych, gdyż sam nie weryfikował ww. sprawozdań;
- kwartalna liczba właścicieli nieruchomości, od których odebrano ścieki, wynosiła: od 125 do 166 w 2018 r., od 98 do 132 w 2019 r. i od 107 do 142 w 2020 r. (III kw.), przy czym liczba nieruchomości, w których zbiorników nie opróżniano minimum raz/kwartał, wynosiła odpowiednio: 104, 171 i 183 – tak bowiem wynikało ze sprawozdań złożonych przez dwóch przedsiębiorców w latach 2018-2019 i trzech w 2020 r. (III kw.); Zastępca Prezydenta podał, że wskutek braków kadrowych Urzędu i braku informacji z PWiK, z ewidencji zbiorników nie wykreślano nieruchomości, które w badanym okresie zostały podłączone do sieci lub były niezamieszkałe (brak opróżnień), a przyczyną ww. rozbieżności był podział kompetencji w zakresie weryfikacji sprawozdań pomiędzy Urzędem i Związkiem Międzygminny.

Przedsiębiorców świadczących usługi asenizacyjne na terenie Miasta, mających umowy na odbiór ścieków i dostarczanie ich do stacji zlewnej zarządzanej przez PWiK, było pięciu w 2018 r. i trzech w latach 2019-2020. Łącznie dostarczona do tej stacji ilość ścieków, pochodzących z całego terenu Miasta oraz Gminy Elk (w tym spoza aglomeracji), wyniosła: 30 370 m³ w 2018 r., 30 541 m³ w 2019 r. i 32 236 m³ w 2020 r. (III kw.). Z uwagi na brak prowadzenia przez PWiK odrębnych ewidencji w stacji zlewnej dla poszczególnych gmin, nie było możliwości ustalenia tych danych oddzielnie dla gmin na terenie aglomeracji i poza nią.

(akta kontroli str. 341-343, 349-393, 412-413, 416-422, 428-430, 479, 715-718, 737)

2.2. Zwiększenie liczby użytkowników sieci kanalizacyjnej

2.2.1. W latach 2018-2020 nie identyfikowano nieruchomości, których właściciele, stosownie do art. 5 ust. 1 pkt 2 ucpg mieli obowiązek przyłączenia nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej. Urząd nie posiadał więc danych zarówno w zakresie przyłączeń nieruchomości do sieci oddanych przed tym okresem, jak i w tych latach, czego Urząd nie potrafił wyjaśnić. Analiza możliwości technicznych przyłączenia nieruchomości do sieci wykazała, że miało ją 114 ujętych w ewidencji zbiorników bezodpływowych w 2018 r., 113 z 2019 r. oraz 115 z 2020 r. Urząd nie posiadał danych o liczbie mieszkańców zamieszkujących te nieruchomości oraz danych o liczbie, zakresie i efektach postępowań dotyczących egzekwowania podłączeń do

⁵² Szacunkowe dane PWiK wyliczone na podstawie ilości sprzedanej wody.

⁵³ Przy czym dwa podmioty dokonały wywozu 9 m³ w 2018 r. i 27 m³ w 2019 r. poza aglomerację, a ilość ścieków wykazanych w 2018 r. była większa o 42 m³ od ilości podanej do GUS – 6 701 m³.

kanalizacji. Według Zastępcy Prezydenta, Urząd nie miał podstaw do prowadzenia ww. postępowań, gdyż brakowało informacji nt. możliwości ich wszczęcia.

(akta kontroli str. 425-426, 457-459)

2.2.2. W okresie objętym kontrolą w Gminie zaplanowano i zrealizowano działania informacyjno-edukacyjne na rzecz zwiększenia liczby użytkowników wybudowanej sieci kanalizacyjnej. Działania polegały na organizowaniu wycieczek edukacyjnych dla placówek oświatowych do gminnej oczyszczalni ścieków w Nowej Wsi Elckiej. Działania te objęły ogółem 728 osób, co stanowiło 1,3% mieszkańców aglomeracji, lecz efekt tych działań nie jest znany, gdyż uczestnicy wycieczek byli anonimowi oraz nie zasięgnięto od nich później informacji nt. przyłączeń do kanalizacji. Gmina nie zapewniała dofinansowania realizacji przyłączeń do sieci kanalizacyjnej oraz nie ustalała zasad i wysokości jego przyznawania, a także nie występowała do żadnych funduszy o takie dofinansowanie.

(akta kontroli str. 426-427)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności Urzędu w przedstawionym wyżej obszarze stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych, przydomowych oczyszczalni ścieków i umów na ich opróżnianie w sposób nierzetelny, tj. nie gromadząc niezbędnych danych i nie aktualizując tych ewidencji, co uniemożliwiało efektywną kontrolę częstotliwości i sposobu opróżniania zbiorników według wymogu z art. 3 ust. 3 pkt 1 ucpg (opisano w pkt 2.1.2 wystąpienia pokontrolnego).
2. Niezidentyfikowanie od 113 do 115 nieruchomości, które na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 2 ucpg powinny być przyłączone do sieci kanalizacyjnej oraz nieegzekwowanie od ich właścicieli obowiązku tego przyłączenia (pkt 2.1.2).
3. Wykazanie w sprawozdaniach do GUS za lata 2018-2019 liczby zbiorników bezodpływowych niezgodnie z danymi ujętymi w ich ewidencji oraz podanie błędnej ilości odebranych ścieków, względem danych zbilansowanych przez PWiK w punktach zlewnych (pkt 2.1.3 i 2.1.4).
4. Nieegzekwowanie od właścicieli nieruchomości (91,3-93,1%), ujętych w ewidencji zbiorników bezodpływowych, dokumentowania w formie umowy realizacji usług wywozu nieczystości ciekłych z tych zbiorników przez przedsiębiorców, mimo obowiązku określonego w art. 6 ust. 1 pkt 1 ucpg (pkt 2.1.4).
5. Niezapewnienie prawidłowego bilansowania ścieków wytworzonych na terenie aglomeracji, wskutek zaniechania gromadzenia i weryfikacji danych na temat ilości ścieków faktycznie odbieranych przez PWiK (pkt 2.1.4).
6. Powierzenie Związkowi Międzygminnemu obowiązków w zakresie przyjmowania i weryfikacji w imieniu Miasta sprawozdań przedsiębiorców świadczących usługi wywozu nieczystości ciekłych, bez odpowiedniego umocowania formalnoprawnego wymaganego § 7 ust. 2 statutu ww. Związku (pkt 2.1.4).

OCENA CZĄSTKOWA

Urząd nie realizował wszystkich obowiązków związanych ze sprawowaniem nadzoru nad postępowaniem ze ściekami na obszarach nieobjętych siecią kanalizacyjną, gdyż zadania związane z gromadzeniem i weryfikacją sprawozdań przedsiębiorców w tym zakresie powierzył podmiotowi zewnętrznemu, Związkowi Międzygminnemu „Gospodarka Komunalna”, bez jego umocowania formalnoprawnego a ewidencje zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni przydomowych były niekompletne. Działania takie nie zapewniały właściwego nadzoru, w tym przeprowadzania skutecznej kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników oraz utrudniały

bilansowanie ilości zbieranych i przekazywanych do oczyszczenia ścieków oraz sprawdzanie liczby umów zawartych na usługi opróżniania tych zbiorników, a także skutkowało błędnym wykazywaniem danych do GUS. Urząd nie podejmował działań w zakresie kontroli wywiązywania się przez właścicieli nieruchomości z obowiązku zawierania umów na wywóz nieczystości ciekłych oraz nie identyfikował nieruchomości, które powinny być podłączone do sieci, a także nie egzekwował od ich właścicieli realizacji tego obowiązku.

OBSZAR

3. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

Opis stanu faktycznego

3.1. Zapewnienie środków na finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

W Gminie podejmowano działania celem zapewnienia środków finansowych na realizację planowanych przedsięwzięć w zakresie gospodarki ściekowej na obszarze aglomeracji, w tym przedsięwzięć ujętych w V AKPOŚK, a także zadań na terenach poza obszarem aglomeracji. PWiK aplikowało do NFOŚiGW⁵⁴, z którego w ramach POLiŚ uzyskano dotacje na realizację zadań w zakresie poprawy gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji, w kwocie ogółem 18 215,6 tys. zł. Celem realizacji zadań poza KPOŚK, Gmina wnioskowała o dotacje z EFRR⁵⁵ (w ramach RPO W-M⁵⁶) i Programu Interreg⁵⁷, otrzymując odpowiednio 473,9 tys. zł i 110,3 tys. zł wsparcia. Przy realizacji podejmowanych przedsięwzięć Gmina nie korzystała ze środków z opłat i kar, o których mowa w art. 403 ust. 2 Poś.

(akta kontroli str. 496-498)

3.2. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

Na realizację zadań w zakresie gospodarki ściekowej w aglomeracji i poza jej obszarem, w kontrolowanym okresie wydatkowano ogółem 37 193,9 tys. zł, z tego 35 581 tys. zł na inwestycje w ramach KPOŚK (95,7%) oraz 1 612,9 tys. zł (4,3%) tytułem pozostałych zadań.

3.2.1. Na wydatki w ramach KPOŚK (35 581 tys. zł) złożyły się kwoty poniesione na poprawę gospodarki wodno-ściekowej – 35 265,3 tys. zł (z budżetu PWiK) i budowę kanalizacji sanitarnej⁵⁸ – 315,7 tys. zł (z budżetu Gminy Elk). Spośród wydatków PWiK, 17 365,4 tys. zł stanowiło jego środki własne (48,8%), a 18 215,6 tys. zł – dotacje z POLiŚ (51,2%), z tego 13 315,1 tys. zł na przebudowę kanalizacji sanitarnej pięciu osiedli⁵⁹ (17,8 km), 1 166,7 tys. zł na budowę zlewni ścieków oraz 3 733,8 tys. zł na modernizację oczyszczalni ścieków. W ramach przeprowadzonej równolegle kontroli w PWiK stwierdzono, że jednostka ta prawidłowo ujęła te koszty w ewidencji księgowej.

3.2.2. Na wydatki w ramach pozostałych zadań poza KPOŚK, w wysokości 1 612,9 tys. zł, składały się kwoty:

- 1 028,7 tys. zł poniesione na budowę kanalizacji sanitarnej w ramach przebudowy czterech ulic⁶⁰ miejskich (środki własne PWiK),
- 257,1 tys. zł na przyłącze kanalizacyjne do stacji Elckiej Kolei Wąskotorowej (216,9 tys. zł z EFRR i 40,2 tys. zł ze środków Miasta),

⁵⁴ Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

⁵⁵ Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020.

⁵⁶ Regionalny Program Operacyjny „Warmia i Mazury” na lata 2014-2020 (dotacje na rewitalizację kolei wąskotorowej, budowę infrastruktury na plaży miejskiej oraz modernizację dwóch ulic).

⁵⁷ Program Współpracy Litwa – Polska (dotacje na rozwój turystyki transgranicznej Elk - Kowno).

⁵⁸ Sieci wodno-kanalizacyjne w m. Bartosze i Nowa Wieś Elcka.

⁵⁹ Osiedla „Północ”, „Centrum”, „Kochanowskiego”, „Bogdanowicza” i „Zatorze” w Elku.

⁶⁰ Ul. Bora – Komorowskiego, Żimowa, Suwalska i Ogrodowa.

- 175,2 tys. zł na kanalizację w ramach przebudowy ul. Suwalskiej i Kolonia (69,3 tys. zł z EFRR i 105,9 tys. zł ze środków Miasta),
- 151,9 tys. zł na przyłączy kanalizacyjne do obiektów plaży miejskiej (93,8 tys. zł z Programu Interreg, 56,9 tys. zł ze środków Miasta i 1,2 tys. zł z EFRR).

Powyższe zadania realizował gminny Zespół Inwestycji⁶¹ (inwestor zastępczy), który zgodnie z umowami o dofinansowanie i zarządzeniami Prezydenta, w ewidencji księgowej prawidłowo wyodrębnił koszty tych zadań.

(akta kontroli str. 173, 481-487, 496-510, 696-711)

3.2.3. Urząd zapewnił środki finansowe, w tym zewnętrzne oraz własne (Gminy, PWiK), które umożliwiały realizację wszystkich planowanych przedsięwzięć w zakładanych terminach, w tym zadań ujętych w AKPOŚK 2017 r., za wyjątkiem budowy 3,3 km sieci kanalizacyjnej, którą wykonano jedynie częściowo, tj. 1,1 km na terenie Miasta i 1,3 km poza nim⁶². Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że było to spowodowane zmianą planów inwestycyjnych Miasta, co wynikało, m.in. z braku instalacji ciepłowniczej na terenach planowanych pod zabudowę mieszkaniową i odstąpienia od rozbudowy osiedla „Konieczki”. Uzbrojenie tego osiedla w sieć kanalizacyjną nastąpi dopiero po zapewnieniu niezbędnej ilości energii cieplnej.

Wydatki realizowano w terminach według harmonogramu finansowania danego zadania, zapewniając osiągnięcie celów ujętych w V AKPOŚK. W sprawozdaniach z realizacji KPOŚK wykazano:

- wydatki ogółem w kwocie 33 637,7 tys. zł, w tym 15 421,5 tys. zł środków własnych (PWiK) i 18 216,2 tys. zł dotacji zewnętrznych (POLiŚ), z czego:
 - 18 232,6 tys. zł dotyczyło modernizacji sieci kanalizacji, których wykazano 17,5 km (z dokumentacji księgowej wynikało, że było to o 0,3 km mniej niż faktycznie wykonano),
 - 13 231 tys. zł dotyczyło przebudowy technologii oczyszczalni ścieków, przy czym wydatki wyniosły faktycznie 13 740,2 tys. zł (wykazano mniej o 509,2 tys. zł),
 - 1 858,4 tys. zł nie odniesiono do żadnego zadania inwestycyjnego,
 - 315,7 tys. zł dotyczyło budowy sieci wodno-kanalizacyjnych w Gminie Elk,
- środki własne ogółem w kwocie 15 421,5 tys. zł, tj. o 1 628,2 tys. zł mniej niż faktycznie wydatkowano (17 049,7 tys. zł),
- dotacje w kwocie 18 216,2 tys. zł, tj. wyższej o 0,6 tys. zł niż otrzymano (18 215,6 tys. zł).

Zastępca Prezydenta wyjaśnił, że przyczyną ww. rozbieżności był brak weryfikacji danych rzeczowo-finansowych podległych jednostek i Gminy Elk oraz wykazywanie takich danych w sprawozdaniach bez ich porównania z ewidencją księgową Urzędu.

(akta kontroli str. 213-253, 300-311, 398-408, 432-456, 480-490, 496-498, 511-527, 534-560, 569-580, 589-607, 615-644, 652-667, 676-695, 712-714)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności Urzędu w ww. zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W złożonych sprawozdaniach z realizacji KPOŚK za lata 2018 – 2020, wskutek braku odpowiedniej weryfikacji danych, podano niezgodne z dokumentacją źródłową dane dotyczące, m.in. długości przebudowanych sieci, kwot wydatków poniesionych

⁶¹Zespół Inwestycji Sp. z o.o. – powołana w 2010 r., wobec której Miasto sprawuje nadzór właścicielski (100%).

⁶²Miasto (PWiK) wykonało 1,1 km tych sieci w 2017 r., a Gmina Elk – 1,3 km w 2020 r., tj. razem 2,4 km w całej aglomeracji. W sprawozdaniach z realizacji KPOŚK za lata 2017-2020 wykazano 1,1 km, 1,6 km, 0,2 km i 1,2 km – ogółem więcej o 1,7 km niż wykonano.

na realizację zadań w ramach KPOŚK i pozyskanego dofinansowania (pkt 3.2.2 i 3.2.3).

OCENA CZĄSTKOWA

Gmina podejmowała skuteczne działania celem pozyskania i zapewnienia środków finansowych niezbędnych do realizacji inwestycji zaplanowanych w AKPOŚK/2017, tj. przedsięwzięć dotyczących gospodarki ściekowej, które warunkowały spełnienie przez Miasto i aglomerację standardów w zakresie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych. Pozyskane i wydatkowane środki finansowe zapewniły terminową realizację zadań, jednak mimo ich prawidłowego rozliczenia i ujęcia w odrębnej ewidencji księgowej, błędnie wykazano je w sprawozdaniach z realizacji KPOŚK. Podkreślenia wymaga, że niepełna realizacja planu rzeczowego w zakresie budowy nowych sieci nie miała wpływu na osiągnięcie ww. standardów.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli, wskazane jest podjęcie w Urzędzie działań celem poprawy skuteczności funkcjonowania systemu kontroli zarządczej w zakresie przepływu i weryfikacji informacji z PWiK, w szczególności z zakresu wykonywanych zadań inwestycyjnych, wykazu nieruchomości podlegających podłączeniu do sieci kanalizacyjnej, bilansowania ilości ścieków komunalnych oraz danych sprawozdawczych. Stosowane dotąd rozwiązania nie zapobiegły bowiem stwierdzonym nieprawidłowościom.

Wnioski W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Ujmowanie w sprawozdaniach ze stanu realizacji KPOŚK prawidłowych danych rzeczowo-finansowych dotyczących wybudowanych sieci kanalizacyjnych.
2. Zaktualizowanie i prowadzenie kompletnej ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.
3. Identyfikowanie nieruchomości, których właściciele są zobowiązani do ich przyłączenia do sieci i podejmowanie działań nakazujących te przyłączenia.
4. Wykazywanie do GUS liczby zbiorników bezodpływowych oraz ilości odebranych nieczystości ciekłych zgodnie z danymi wynikającymi z ewidencji.
5. Egzekwowanie od właścicieli nieruchomości dokumentowania w formie umowy usług wywozu nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych.
6. Sprawdzanie ilości ścieków odbieranych przez PWiK w punktach zlewnych, w tym dla potrzeb sprawozdawczych w zakresie bilansowania ścieków.
7. Podjęcie działań celem uregulowania kompetencji Związku Międzygminnego w zakresie przyjmowania i weryfikacji sprawozdań przedsiębiorców świadczących usługi wywozu nieczystości ciekłych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Olsztyn, 17 maja 2021 r.

Kontroler
Sebastian Helbrecht
Starszy inspektor kontroli państwowej

.....
podpis

Kontroler
Edward Odojewski
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Dyrektor Delegatury
Najwyższej Izby Kontroli w Olsztynie
z up.

Barbara Zajdel

Wicedyrektor

Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
z up.

.....
Barbara Zajdel
Wicedyrektor